

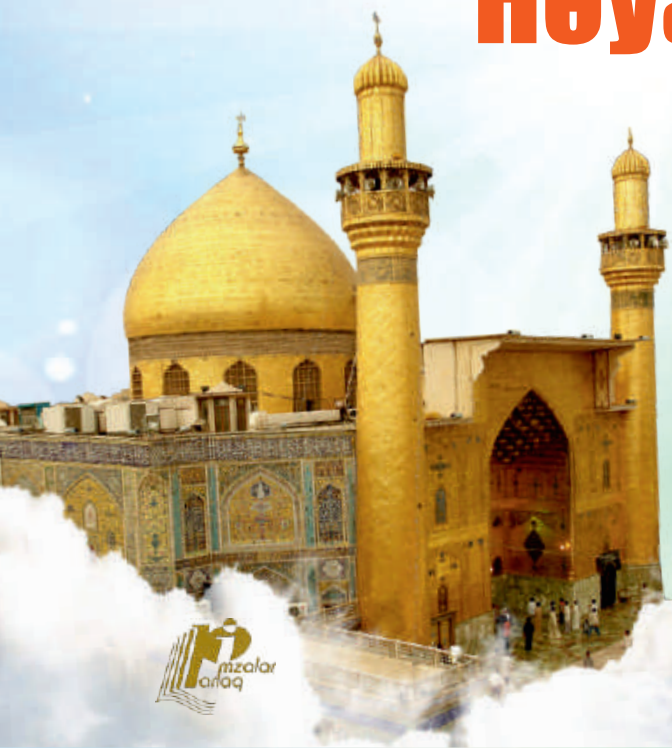
Dilman Şahmərđanlı

H.z. Əlinin

Həyat tərzi

40
hədis

*Həzrət İlinin
həyat tərzii*

(40 hədis)

Dilman Şahmərđanlı

Bütün Gürcüstan Müsəlmanları İdaresi
İİR-in Gürcüstandakı Mədəniyyət Mərkəzi

Tiflis – 2017

Buraxılışa məsul: Nurman TARIQ

Redaktor: Toğrul MUSAYEV

Korrektor: Turac ELДАРQIZI

Bədi və texniki tərtibat: İsmayıl SÜLEYMANLI

Üz Qabığı: Azər ƏSGƏRZADƏ

Dilman Şahmərdanlı
Həzrət Əlinin həyat tərz

“Parlaq İmzalar” Nəşriyyatı – 2017, 64 səh.

© Parlaq İmzalar MMC / 2017

Bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri qadağandır.

ISBN 978-9952-8318-1-8

Mündəriat

<i>Hə. Əli ilə qısa tanışlıq.....</i>	<i>7</i>
<i>Giriş.....</i>	<i>13</i>
<i>1- Allah Rəsulunun qoynunda yetişmək.....</i>	<i>16</i>
<i>2- Doğruluq və əmanətdarlıq.....</i>	<i>17</i>
<i>3- Xirayənşinlik və sadə məişət əşyaları.....</i>	<i>18</i>
<i>4- Sadə ərlik.....</i>	<i>19</i>
<i>5- Sadə yemək.....</i>	<i>20</i>
<i>6- Sadə ev.....</i>	<i>21</i>
<i>7- Cəmaat nəyə təəccüb etdi?.....</i>	<i>22</i>
<i>8- Fərsiz zəhidliyin tənqidi.....</i>	<i>23</i>
<i>9- Bir libasda hakimiyyət.....</i>	<i>24</i>
<i>10- Erdə tikilmiş paltar.....</i>	<i>25</i>
<i>11- Məişət əşyalarını satmaq.....</i>	<i>26</i>
<i>12- Şəhmətkeş insan və kəpəkli un.....</i>	<i>27</i>
<i>13- Şəruri işlərlə məşğul olmaq.....</i>	<i>28</i>
<i>14- İbadətdə qərəz olmaq.....</i>	<i>29</i>
<i>15- Uşaqlıqda ibadət.....</i>	<i>30</i>

16	~ Uşaqlıqdan fiziki tərbiyə.....	31
17	~ Sənzərsiz sücaət.....	32
18	~ Döyüslərdə aldığı yaralar.....	33
19	~ İctimai davranışda ədalət.....	34
20	~ İnsanın şəxsiyyətinə hörmət.....	35
21	~ İctimai islah.....	36
22	~ Hətimləri güldürmək.....	37
23	~ Ehtiyaçlılarla maraqlanmaq.....	38
24	~ Qadınlar kimi davranmamaq.....	39
25	~ Şəhid ailəsinə diqqət.....	40
26	~ Gənclər qəşəng geyinsin.....	41
27	~ Sağlam əyləncə.....	42
28	~ Şayda çimmək.....	43
29	~ İnsanlarla sağlam ünsiyyətə rəxət ayırmaq.....	44
30	~ Geniş ev.....	45
31	~ Qonaq gətmək üçün üç şərt.....	46
32	~ Qonaqlıq dəvətini qəbul etmək.....	47
33	~ Gənci erləndirməsi.....	48
34	~ Ertlikdə xurafatla mübarizə.....	49
35	~ Bəyri-müsəlmana kömək.....	50
36	~ Təbrik etmə qaydası.....	51

37~ <i>Evlərə daxil olmaq icazəsi</i>	52
38~ <i>Həyat yoldaşına kömək</i>	53
39~ <i>Əbrat və nəsihət</i>	54
40~ <i>Ailənin xərci</i>	55
<i>Ey Möminlərin Əmiri</i>	56
<i>İstifadə edilmiş mənbələr</i>	62

*«De: peyğəmbərliyimin əvəzində
sizdən yaxınlarıma sevgidən
başqa hez nə istəmirəm.»*

(Qurani-kərim, Şura, 23)

Hz. Əli ilə qısa tanışlıq

Uca Tanrımız bəşəriyyəti nadanlıq, cəhalət və günah qaranlıqlarından aydınlığa çıxarmaq, onu Özünün haqq yoluna istiqamətləndirmək, ona Öz nemətlərini tamamlamaq üçün elçilər göndərmişdir. Uca Rəbbimiz onlara kitab nazil etmiş və bu yolla insanlara həyatın fərdi, ailəvi, ictimai-siyasi səhnələrində necə yaşamalarını göstərmişdir. Bundan əlavə, insanların onlara göstərilən yolları getməyin mümkünlüyünü öz gözləri ilə görsünlər deyərək hər baxımdan günah və nöqsanlardan arındırılmış elçilərini də onlara örnək göstərmişdir. İnsanların arasından seçilən bu elçilər elə onların arasında yaşamış və öz həyat tərzləri ilə onlara örnək olmuşlar. Bir yandan onların dilindən süzülən səmavi gövhərlər, digər yandan da o qiymətli sözləri öz həyatlarında təcəssüm etdirmələri bir insanın haqq yoluna yönəlməsi və o yol ilə irəliləməsi üçün lazım olacaq bütün şeyləri tamamlamışdır.

Bizim sevimli peyğəmbərimiz – həzrət Məhəmməd Allahın bəşəriyyətə göndərdiyi belə elçilərdən və onların ən üstünlərindən olub. Uca Tanrı bizim Peyğəmbərimizi – özünün buyurduğu kimi – qırx il tərbiyə etdikdən sonra insanlara elçi olaraq göndərmişdir. Yəni əvvəlcə onu kamil bəndə və insan olaraq yetişdirmiş, daha sonra elçiliyə seçmişdir. Bu həqiqət dini mətnlərdə öz əksini tapmışdır. Məsələn, Peyğəmbərimizlə bağlı sözlərdə belə deyilir: “Məhəmməd Onun bəndəsi və elçisidir”. Əvvəlcə bəndəlik, Allaha mütləq şəkildə təslimolma, daha sonra rəsmi səlahiyyət olan elçilik, Allah ilə bəndələr arasında vasitəçilik gəlir. Buna görədir ki, həzrət Məhəmməd 23 illik peyğəmbərliyi dövründə insanları, söylədiklərinin ilahi vəhy və özünün Allahın elçisi olduğuna inandıra bilmişdir. Əgər onun özü davranış baxımından doğrudürüst olmasa idi, təbii ki, sözlərinin insanlar üçün bir əhəmiyyəti də olmayacaqdı.

Həzrət Məhəmməd dediklərinə hamıdan qabaq özü əməl edərdi, yəni özü əməl etdiyi şeyləri insanlara çatdırardı və bunu hamı görürdü. Əgər o, insanları düz danışmağa dəvət edirdisə, əmanətdarlığa çağırırdısa, yetimlərə dayaq olmağa səsleyirdisə, ibadət və itaətə istiqamətləndirirdisə, bunlara hamıdan qabaq özü ən gözəl şəkildə riayət edərdi. Buna görədir ki, onun kamillik məktəbində kamil insanlar yetişmişdir.

Əlbəttə ki, bu kamil insanların öncülü həzrət Əli olmuşdur. O, Peyğəmbərə ilk iman gətirən kişi olmuş, daha sonra Allah Elçisinin bütün göstəriş və tövsiyələrinə

heç bir süstlük və səhlənkarlıq etmədən əməl etmişdir. Peyğəmbərimiz də əvvəlcədən ondakı bu ləyaqəti görüb, ona lazım olan bütün yolları göstərmiş, bütün elmləri öyrətmişdir.

Bu baxımdan həzrət Əlinin həyat tərzini öyrənmək və ona oxşamağa çalışmaq əhəmiyyət daşıyır. Həzrət Əli, şübhəsiz, İslam Peyğəmbərinin yetirməsidir. O, həyatı boyu həzrət Məhəmmədin ayaq izləri ilə addımlayıb. Tarix şahidlik edir, din rəhbər və imamları, məzhəb öndərləri etiraf edirlər ki, həzrət Əlidən başqa heç kim həzrət Məhəmməd kimi olmağı bacarmamışdır...

İslam Peyğəmbəri həzrət Məhəmmədin əmisi Əbu Talibin və Əsəd qızı Fatimənin kiçik oğlu¹ həzrət Əli Fil ilinin² 30-u, rəcəb ayının 13-də ilk və son insan olaraq, Allah evi Kəbənin içində dünyaya gəlmiş³ və hicri tarixinin 40-ı, Ramazan ayının 21-də, bazar ertəsi günü, sübh vaxtı, 63 yaşında olarkən, İraqın Kufə şəhərində məsciddə sübh namazını qılan zaman İbn Mülcəm adlı "xarici"⁴ tərəfindən başından aldığı zəhərli qılınc zərbəsi ilə şəhid olmuşdur. O həzrətin nurlu hərəmi İraqın Nəcəf şəhərindədir.

Həzrət Əlinin parlaq ilahi şəxsiyyəti müsəlman və ya qeyri-müsəlman, dost və ya düşmən olmasından asılı ol-

¹ Əbu Talibin dörd oğlu olub: Cəfər (Təyyar), Əqil, Talib və Əli.

² Hicrət tarixindən qabaqkı il hesabı

³ Onda Həzrət Məhəmmədin otuz yaşı var idi və hələ peyğəmbərliyə seçilməmişdi.

⁴ Dindən çıxan mənasındadır.

mayaraq, kimsəyə qaranlıq deyil. Onun ülvi şəxsiyyətinin ziyası İslamın yarandığı ilk gündən günümüzə qədər bütün İslam aləmini öz nuruna qərq edib.

Onun hərtərəfli şəxsiyyəti ilə bağlı hədislər və hadisələr hədis və tarix kitablarını doldurub. Onunla bağlı məzhəbindən və dinindən asılı olmayaraq bir çox tədqiqatçılar tərəfindən indiyə kimi saysız-hesabsız araşdırmalar aparılaraq bəşəriyyətə təqdim olunmuşdur.

O həzrət ilk müsəlman kişidir. O, Peyğəmbərimizin əmisi oğlu, qızının həyat yoldaşı olmasından əlavə, həm də Allahın əmri ilə onun qardaşıdır. Peyğəmbərimiz Mədinədə onu öz qardaşı elan etmişdir.

O, bütün günahlardan, mənəvi çirkinliklərdən, pisliliklərdən və çətinliklərdən paklanmış olan Əhli-beytin ikinci şəxsidir. O heç bir günaha və səhvə yol verməmiş, heç zaman bütə sitayiş etməmiş Allah bəndəsidir.

O həzrət Peyğəmbərimizin canişinidir. Həzrət onun haqqında buyurub ki, sən mənə nisbətən Harunun Musaya nisbəti kimidir. Bir şərtlə ki, sən peyğəmbər deyilsən.

O, Peyğəmbərimiz Mədinəyə köçən gecə ("Leylətul-məbit") öz canını təhlükəyə ataraq onun yatağında yatmış, öldürülmə həddinə çatmışdır.

Ona hansı cəhətdən yanaşsaq, qarşımıza həmin cəhətdə kamillik zirvəsində dayanan bir sima görünür. Ona bütün cəhətlərini nəzərə alıb baxsaq, heyrətdən yerimizdə donuruq.

O, Peyğəmbər elminin qapısıdır. O, yenilməz Allah aslanıdır. O, kasıbların, məzlumların, kimsəsizlərin pəna-

hıdır. O, coşan, çağlayan hikmət ümmanıdır. O, gecələrin abidi, gündüzlərin zahidi, yorulmaz mücahididir. O, ilahi siyasətçi, ictimai dövlət xadimi, yaradıcı ustad, fərdi, ailəvi, ictimai və siyasi səhnələrdə öz misilsiz yenilikləri ilə yadda qalan böyük dühadır.

Onun üstünlükləri və fəzilətlərini saymaqla qurtarmaq olmaz. Yaxşı olar ki, oxucular “İmam Əli və İslam əxlaqı” (müəllifi: Məhəmməd Dəşti) silsilə kitabları və bəzi kitablardan seçib, tərcümə edərək qısa izahla ixtiyarına verdiyimiz mənbələrə əsasən, həzrət Əli haqqında özü rəy versin. Biz sonda sadəcə olaraq, həzrət Əlinin mənsub olduğu Əhli-beyt ailəsinə xitabən “Böyük Camiə” ziyarətnaməsinin bu cümlələrini söyləyə bilirik:

“Ey mənim sərvələrim! Sizin tərifiiniz saysız-hesabsız, mədhiniz bitməz-tükənməz, vəsfiniz sona gəlməz. Ləyaqətli insanların nuru sizsiniz, yaxşı insanların yol göstərəni sizsiniz, yenilməz Pərvərdigarın yer üzündə canişini sizsiniz. Allah sizinlə başlayır və sizinlə bitirir. Sizinlə yağış nazil olur. Sizinlə səma Allahın izni ilə yer üzünə çökmədən dayanır, durur... Allah sizə verdiyini kimsəyə verməyib. Bütün şərəflilər qarşınızda baş əyir. Bütün qüdrətlilər fəzilətləriniz önündə kiçilir. Hər şey bərabərinizdə əyilir. Yer üzünü nurunuzla işıqlanır. Nicat əldə edənlər sizə itaətlə səadətə yetişir. Atam-anam, canım, ailəm və hər şeyim sizə qurban!... Adlarınız necə də şirindir! Canınız necə də kərimdir, böyükdür! Mərtəbəiniz necə də əzəmətlidir!... Kəlamınız nur, əmriniz tərəqqi, vəsiyyətiniz pəhrizkarlıq, işiniz xeyir, adətiniz ehsan, səciy-

yəniz kərəmdir... Yaxşılıqdan danışılarkən siz onun əvvəli, əsası, şəxəsi, mədəni, məskəni və sonusunuz. Atam-anam və canım sizə qurban! Sizin sevginizlə Allah dinimizin təlimlərini bizə öyrətdi və dünya həyatında olan nöqsanlarımızı aradan qaldırdı. Sizin sevginizlə tövhid kəlməsi kamilləşdi, vilayət neməti əzəmətləndi, ixtilaflar, ayrılıqlar vəhdətə çevrildi...

Vacib olan sevgi sizin üçündür... Sizi sevən Allahı sevib, sizinlə düşmənçilik edən Allah ilə düşmənçilik edib.

Giriş

İmam Səccad buyurub:

“Bilin ki, Allah yanında ən xoşagəlməz insan bir (ilahi) rəhbərin davamçısı olub, lakin onun yaşam tərzini davam etdirməyəndir”.⁵

Bizim “necə yaşamağ”ımız üçün örnəyə ehtiyacımız var. Örnəyin insan tərbiyəsindəki rolu izaha ehtiyac olmayacaq qədər aydındır. İlahi şəxsiyyətlərin həyatından örnək götürmək üçün onların keyfiyyət və davranışları ilə ümumi şəkildə tanışlıq deyil, kiçik detallarına qədər tanış olmaq daha uyğundur. Xoşbəxtlikdən hədis kitablarında da həzrət Peyğəmbərin (s) və o həzrətin Əhli-beytinin (ə) həyatından olan örnəklər kiçik detallara toxunularaq qeyd edilmişdir. Bunlar həm onları tanımaq üçün çox faydalıdır, həm də cəmiyyətin mənəvi inkişafına yardım göstərir.

İnsan İslam dininin dərin dünyagörüşündə həyatın qaranlıqlarında sərgərdan dolaşan bir varlıq deyil. O, bəxtsiz sınıq gəmi, ümidini üzmüş, qorxunc və vəhşətli dalğaların əsiri olmamalıdır.

⁵ əl-Kafi, c. 8, səh. 234, həd. 312

Əksinə, insan müəyyən edilmiş məqsədlə, kamil azuqə ilə, batini və xarici yolgöstərənə yoxluq səhrasından başlanıb ilahi görüşlə sona yetən bir səfərin məsuliyyət daşıyan varlığıdır.

Yaradılış bütün gücü ilə insana bu səfərdə sədaqətlə yardım edir. Yaradan isə Öz sonsuz lütfü ilə müxtəlif yollardan onu (hidayətə) sövq etmiş və axirət dünyasının ən üstün əbədi mənzilini onun üçün hazırlamışdır.

İnsan öz xoşbəxtliyinə və cəmiyyətin səadətinə nail olmaq, Yaradanın razılığını qazanmaq üçün bu səfər boyu necə yaşamalı olduğunu öyrənməli və öyrəndiklərini öz həyatına tətbiq etməlidir.

Dəyərli İslam dini bu suala cavab vermək üçün, əsasən, iki metoddan istifadə etmişdir:

a) Həyati əhəmiyyətli praktiki göstərişləri başdan sonadək açıqlamaq;

b) Tərbiyəvi keyfiyyətlərin nümunəsini və real kamillik örnəklərini göstərmək.

Qeyd edilən ikinci metoda əsasən, Qurani-kərimdə dəfələrlə peyğəmbərlərdən və digər üstün şəxsiyyətlərdən söhbət açılmış, onların nümunəvi cəhətləri yüksək qiymətləndirilmiş və başqaları da onlardan örnək götürməyə çağırılmışlar.

İnsanlığa həyat verən Əhli-beyt məktəbinin də bu ilahi nümunələrin göstərilməsində olduqca böyük rolu var. Açıq düşüncəli və aqah qəlbli insanlar üçün sevimli Peyğəmbərimiz və məsum imamlar ən gözəl örnək, həyat nümunəsidirlər. Öz ilahi məsuliyyətini və insanlıq

vəzifəsini anlayın, kamilliyin üstün dərəcələrinə doğru inkişaf etmək istəyində olan şəxslər bu böyük şəxsiyyətlərdən dərs alaraq dünya və axirət xoşbəxtliyini təmin edən şərəfətli yaşayış tərzini seçməlidirlər.

Həzrət Peyğəmbər və məsum imamlar insanlıq örnəyidirlər. Əməldə onlara tabe olmaq kamillik axtarışında olanların yolunu aydınlaşdırır.

Əziz Peyğəmbərimiz buyurur:

– *“Rəbbim məni ədəbləndirdi. O mənim ədəbimi gözəlləşdirdi”*.⁶

Məsum şəxsiyyətlərin yaşayış tərzinin əsas xüsusiyyəti Allahın onları bəyənilib onlardan razı olmasıdır. Buna görə də onlara əminliklə tabe olmaq olar.

Silsilə şəklində nəşr edilən bu kitabçalarda, çox qiymətli hədislər dənizindən nümunə olaraq hər məsum şəxsiyyətin yaşayış tərzini əks etdirən 40 hədis qeyd edərək dəyərli oxuculara təqdim edilir.

Bu kitabçada yer alan qırx hədisi həzrət Əlininin yaşayış tərzini əks etdirən çoxsaylı hədislərin içindən seçərək bir dəstə gül şəklində sizə ərməğan edirik. Bunları oxumaqla qəlbimizin və gözümüzün nurlanacağına və bizim həyat nümunəmiz olacağına ümid edirik.

⁶ Mizanul-hikmət, c. 1, səh. 78

~ 1 ~

Allah Rəsulunun Qoynunda Vətəşmək

Peyğəmbər kiçik Əlini öz yanında yatızdırar, bağ-
rına basar, üzünü onun üzünə sürtərdi. Əli də onun
gözəl ətrini iyləyərdi. Peyğəmbər tikəni çeynəyər,
xırdalayar onun ağızına qoyar, o da yeyərdi.

* * *

Əmisi Əbu Talib kasıb olduğuna görə, əziz Elçi onun
kiçik oğlu Əlini öz evində saxlayırdı.

Həzrət Əli Peyğəmbərimizlə qohum olduğuna və
onun evində böyüməsinə görə yox, ona müti qul olma-
ğına, Allahın əmrlərinə mütləq itaətinə görə yaxın idi.
Allahın Elçisi ondakı bu qabiliyyəti görüb ona hər şeyi
öyrədir, onu hərtərəfli şəkildə tərbiyə edirdi.

Allah həzrət Əlini Peyğəmbərimizə hayan olmaq, qı-
sası, ömrünü onun ömrünə qurban vermək üçün dün-
yaya gətirmişdi. Allahın böyük Elçisi də Əlini İslamın
gələcəyi üçün böyüdüdü. Həzrət Elçinin bu zəhmətləri
on il sonra öz bəhrəsini verdi və bu qiymətli bar ağacı o
zamandan bəri daim meyvə verdi, meyvəsi heç zaman
tükənmədi, çoxaldıqca çoxaldı, artdıqca artdı.

Doğruluq və Əmanətdarlıq

Əbu Kəhməs deyir: İmam Cəfər Sadiqə dedim ki, Abdullah ibn Əbi Yəfur sizə salam deyir. Buyurdu: “Sənə də, ona da salam olsun! Ona da mənim salamımı çatdır və de: Cəfər ibn Məhəmməd deyir ki, Əlini Allahın Rəsulu yanında yüksək mərtəbəyə çatdıran şeylərə fikir ver və onlara əməl et. Həqiqətən də, Əlini Peyğəmbər yanında bu qədər hörmətli edən şey yalnız onun doğru danışmağı və əmanətdarlığı olmuşdur.”

* * *

İctimai həyatda doğruluq və əmanətdarlıq cəmiyyətdə asayışı qoruyan mühüm dayaqlardandır. Bu iki xüsusiyyət eyni zamanda müsəlmanlıq meyarı da sayılır. Dinimizdə deyilir ki, camaatın namazı, orucu, rüku və səcdələri sizi aldatmasın, baxın görün, onların doğruluğu və əmanətə riayət etməsi necədir? Əgər yerindədirsə, deməli, onları əsl namaz qılan və oruc tutan saymaq olar.

Xatırladaq ki, doğruluq və əmanətdarlığın həm növləri, həm də dərəcələri var; həqiqi müsəlman onlara kamil şəkildə əməl etməlidir.

~ 3 ~

Kirayənişinlik və Sadə Məişət İşyləri

Həzrət Əli evlənərkən evi yox idi. Buna görə də bir evi kirayə etdi və həzrət Fatimə ilə evləndi. Sonralar Allahın Rəsulunun evinin yaxınlığında özünə bir ev tikdi... O həzrət evliliyinin əvvəlində həyat yoldaşı ilə bir dərinin üstündə yatar, gündüzlər isə həmin dərinin üstündə dəvəsini yemləyərdi...

* * *

Maddi imkansızlıq evlənməmək üçün üzr sayılmır. Əsas həyat yoldaşı seçiminin düzgün olmasıdır. Qalan şeylər Allahın köməyi ilə tədricən düzəlir. (Bax: Nur, 32).

Peyğəmbərimizin dövründə iqtisadi vəziyyət çox ağır idi. Buna görə də həzrət Əli də digər kasıb müsəlmanlar kimi sadə yaşayışa səbir edirdi. Onun sadə həyatı kasıblara təskinlik verirdi. Sonralar müsəlmanların vəziyyəti düzəlsə də həzrət Əli Allahın seçilmiş bəndələrinin yolunu gedərək, şəxsən, sadə həyat tərzini sürüb.

Sadə Evlilik

Həzrət Əli həzrət Fatiməyə elçi getdikdə Peyğəmbər soruşdu ki, mehriyə üçün dirhəm və dinarın varmı? Dedi ki, bir dəvəm, bir dənə də zirehim var. Buyurdu ki, sənə minik heyvanı lazımdır, ancaq zirehini sat...

* * *

Elçiliyə aparmağa həzrət Əlinin kimsəsi yox idi. Allahın Rəsulu ona ən yaxın şəxs olduğuna görə onun qızının elçiliyinə həzrət Əli özü gedib.

Mehriyə qadına hörmət nişanəsi və həyat yoldaşının hədiyyəsidir. Qadın tərəfindən mehriyənin ağır təyin edilməsi və bu kimi məsələlərə görə evliliyin yubanması İslam prinsiplərinə ziddir.

Bəziləri elə bilirlər ki, evlənmək üçün bütün ideal şərtlər olmalıdır. Halbuki xoşbəxt ailəyə sahib olmaq ən ideal şərtidir; insan buna nail olmağa çalışmalıdır. Həzrət Əli ailəsi kasıb yaşasa da, xoşbəxtlərin xoşbəxti idi.

Allahın Rəsulunun iki gənci bu sadəliklə evləndirməsi onun ümmətinə ən gözəl örnək deyil?! Elə isə müasir müsəlmanlar niyə özlərini dünyapərəstlərə oxşadırlar?!

~ 5 ~

Sadə Yemək

O həzrət, əsasən, göyərtilərdən istifadə edirdi... Əti çox az yeyərdi. Buyurardı ki, qarnınızı heyvan qəbiristanlığına çevirməyin. Buna baxmayaraq, hamıdan güclü idi... Onun yediği, əsasən, sirkə, yağ və xurma idi.

* * *

Sağlamlıq və güclülük çox yemək yox, lazım olanı qədərincə və vaxtında yeməkdir. Təbiblər deyirlər ki, insan bədəninin fizioloji quruluşu ət yemək və həzm etmək üçün yaradılmayıb; ət az yeyilməlidir, o, orqanizmi qocaldır. Buna görə də meyvə-tərəvəz, fəslin meyvələri, müxtəlif növ bitkilər və onlardan hazırlanmış qidalardan istifadə etmək lazımdır.

Bal, təbii sirkə, xurma, kişmiş, zeytun, küncüt, quyruq və təbii inək yağlarını qida rasionuna daxil edin və mümkün olan qədər mağazalardan asılılığınızı azaldın.

~ 6 ~

Sada Ev

Cəməl döyüşündən sonra çoxlu müzakirələr nəticəsində, o həzrətin Kufəyə köçməsi məsləhət görüldü. Kufə böyükləri onun yaşaması və dövlət işləri üçün Ağ sarayı məsləhət gördülər. Həzrət buyurdu: *Evimin divarlarının kasıbların evlərinin divarlarından və evimin onların evlərindən hündür olmasını istəmirəm...*

Eşidəndə ki, Şüreyh Qazi bahalı bir ev alıb, ona sərt bir məktub yazıb, onu təmtəraqlı yaşayışdan çəkindirirdi.

* * *

Həzrət Əli həmin dövrdə çox böyük coğrafi ərazini əhatə edən bir dövlətin rəhbəri idi və indi 54 dövlətdən ibarət olan ölkələr o vaxt vahid İslam xilafətinə tabe idi və onun rəhbəri həzrət Əli idi. O özü üçün hər cür şərait yarada bilərdi, lakin ümumi xalqa aid olan dövlət büdcəsinə şəxsi əmlakı kimi baxmadı.

Rahat və geniş evdə yaşamaq və insanın öz ailəsinə ümumi camaatın öz ailəsi üçün yaratdığı şəraiti yaratması dinimizdə bəyənilir. Həzrətin Şüreyhə etirazına səbəb onun dövlət adamı olması və vəzifəyə gəldikdən sonra bahalı ev alması idi.

~ 7 ~

Camaat Nəyə Təəccüb Etdi?

Bir gün minbərdə camaata dedi: Qılıncımı satıram, alan varmı?

Camaat gözünü döyərək baxırdı. Bunu görüb izah etdi ki, bu axşama yeməyim olsa idi, satmazdım.

* * *

Həzrət Peyğəmbərdən sonra camaatın əhvali-ruhiyyəsində və düşüncəsində müəyyən qədər İslama uyğun gəlməyən baxışlar yaranmışdı. Eyni zamanda, həzrət Əlinin xəlifəliyinə kimi keçən 25 il müddətində yeni nəsil meydana gəlmişdi. Bəziləri elə bilirdilər ki, xəlifənin yaşayışı onların kimi deyil, yaxud onların kimi olmamalıdır. Buna görə də həzrət Əlinin sözlərinin mahiyyəti onlara çatmırdı. Həzrət onlara izah edirdi ki, qılıncını satmağa onu vadar edən imkansızlıqdır. Bu onları daha da heyrətləndirirdi. Sanki bir uyğunsuzluq vardı.

Həzrət onlara öz əməli ilə başa saldı ki, xəlifə də adi bir müsəlmandır, o da borca düşər, kasıblayar.

Fərsiz Zəhidliyin Tənqidi

Birisi həzrətə dedi ki, qardaşım işləmir, elə hey ibadət edir, zahidliklə məşğuldur. Buyurdu ki, onu çağırın. Çağırıldı. Həzrət onu möhkəmcə danladıqda, o dedi:

– Ey Əmirəlmöminin, axı siz özünüz də belə yaşayırsınız.

– Ay yazıq, mən sənin kimi deyiləm. Allah ilahi rəhbərlərə camaatın kasıbları ilə eyni səviyyədə yaşamalarını vacib edib ki, fəqirin fəqirliyi onu tüğyana çəkməsin, – deyə buyurdu.

* * *

Çalışıb işləmək, halal qazanc əldə edib heç kimə möhtac olmamaq İslamın ümdə göstərişlərindəndir. Zahidlik, abidlik edib cəmiyyətdən guşənişin olmaq, ruzi dalınca getməmək və özgəyə möhtac olmaq İslama ziddir.

Həzrət göstərir ki, müsəlmanların rəhbəri ilə camaatın həyat təzi arasında da fərq var. Rəhbər ümumi camaat kimi və hətta ondan aşağı səviyyədə yaşamalıdır ki, imkansızlar öz vəziyyətlərinə səbir edə bilsinlər.

Bir Libasda Hakimiyət

Əbu İshaq Səbi`i deyir ki, (uşaq vaxtı) bir cümə, məsciddə atamın çiyində oturub möminlərin əmiri Əli ibn Əbu Talibin söhbətinə qulaq asırdım. O, xütbə oxuyarkən paltarının qolunu yelləyirdi. Atamdan soruşdum ki, atacan, Əmirəlmömininə istidir-mi? Atam cavab verdi ki, o, isti-soyuq hiss etmir. Paltarını yuyub, başqa paltarı olmadığı üçün tam qurumamış geyinib. Silkələyib qurudur.

* * *

O həzrətin dinə və rəhbərliyə məqsəd və öz maddi maraqlarına xidmət vasitəsi kimi yox, insanların güzəranını yaxşılaşdırmaq və Allaha bəndəlik üçün onlara kömək etmək vasitəsi kimi baxıb. Belə olduqda həzrət Əli kimi rəhbərlərin bu qəbildən olan davranışları təəccüblü olmur. Təəssüf ki, bəşəriyyət həqiqi rəhbərlərini tanımayıb. Buna görə də daim nəfsinə əsir olan rəhbərlər əlində əsir olub.

~ 10 ~

Əvdə Tikilmiş Zaltar

Həzrət Əli Cəməl döyüşündən sonra çıxışlarının birində bəsrəlilərə müraciətlə buyurdu: Ey bəsrəlilər! Mənə niyə irad tutursunuz?! Allaha and olsun ki, əynimə geydiyim bu iki libasın ikisini də evimizdə tikmişik...

* * *

Bəzi nadanlar düşmən təbliğatına uyaraq elə düşü-nürdülər ki, həzrət Əli ədalətli xəlifə deyil, xalqın malından şəxsi yaşayışı üçün istifadə edir. Ancaq o göstərir ki, xeyr, o öz əlinin bəhrəsi ilə yaşayır, özünün və ailəsinin li-bas və digər ehtiyaclarını özləri ödəyirlər. O və onun ailəsi xəlifəliyə imtiyaz kimi baxmır, kimsəyə ağız açmır, onlar da digər müsəlmanlar kimi zəhmət çəkərək dolanırlar.

Maişət Əşyalarını Satmaq

Pula ehtiyacı olanda “beytül-mal”dan istifadə etmirdi, evdə zəruri olmayan şeyləri satar, ailəsinin ehtiyaclarını ödəyərdi. Bir gün qılıncını bazara apararaq camaata dedi: Bunu alan varmı? Allaha and olsun ki, bununla Allahın Rəsulunun üzündən nə qədər qəmləri silmişəm. Libasa ehtiyacım olmasa idi, bunu satmazdım. Bir nəfər həzrətə dedi ki, mən paltarı sənə nisyə verirəm.

* * *

Bəziləri şəxsi əşyalarına çox bağlıdıqlarına görə onları itirdikdə narahat olurlar. İnsan tərbiyəsinin ana kitabı Quransa buyurur: əlinə gələn şeylər üçün sevinib həddini aşma, əlindən çıxan şeylər üçün isə qəmlənib ümitsiz olma. Onsuz da bir gün hər şeyi və hər kəsi itirəcəyik. Heç vaxt əldən çıxmayacaq, fani olmayacaq şeylər üçün çalışmaq lazımdır, sevincimiz və kədərimiz belə şeylər üçün olmalıdır.

Allah yolunda çaldığı qılınc müsəlmanların xəlifəsi həzrət Əli üçün nə qədər dəyərli olsa da, ondan daha mühüm şeylərə görə onu satmağa razı olur.

~ 12 ~

Zəhmətkeş İnsan və Kəpəkli Un

İmam Cəfər Sadiq: Babamız Əmirəlmöminin daim öz əlinin əməyi ilə yaşayırdı. O, Mədinə şəhərinin ətraf bağlarında işləyirdi. Taxıl və ya buğda üyüdərkən ələməz, eləcə kisəyə yığar və ondan çörək bişirib yeyərdi...

* * *

İş və zəhmətlə qazanılan ruzi insanın sağlamlığı, baş ucalığı və minnətli çörəkdən uzaq olmağı deməkdir. Bəzi şəxslər tənbellik edir, mövcud imkanlardan düzgün bəh-rələnmirlər. Məsələn, bir hədisdə deyilir ki, torpağı olan adam kasıb olmaz.

Buğdanı qabığından (kəpək) ayırmaq olmaz. Kəpəkli unda insan orqanizmi üçün zəruri vitaminlər var. O cümlədən o, saçların möhkəmliyini və boyun uca olmasını təmin edir.

~ 13 ~

Zəruri İşlərlə Məşğul Olmaq

Bir gün həzrət Əli xurma alıb ətəyində evə aparırdı. Camaat tökülüşdü ki, həzrətə kömək etsin, razılaşmadı, buyurdu: ailənin başçısı onun yükünü çəkməyə daha layiqdir.

* * *

Bəzi gənclər, hətta yeri düşəndə ağıl-kamaldan dəm vuran böyüklər də əllərinə nə isə alıb evə aparmağı özlərinə sığışdırmır, yaxud tənbellik edirlər. Allah lovğa və tənbel şəxsi sevmir.

İnsan özünə və ailəsinə aid olan işləri özgələrə tapşır-mamalıdır, aqlın və dinin qəbul etdiyi, yaxud eyib saymadığı şeyləri özünə eyib bilməməlidir. Əksinə, vəzifəsi olan işləri özünə şərəf bilməlidir. Əsl azad düşüncəli insanlar belə insanlardır.

İbadətdə Qarq Olmaq

Əbu Dərda deyir ki, həzrət Əli ilə Mədinə bağlarının birində işləyirdik. Namaz vaxtı bizdən uzaqlaşib gözdən itdi. Dedim, yəqin, evə gedib. Bir azdan gördüm ki, həzin səs gəlir... Yavaş-yavaş yaxınlaşdım. Bir guşədə hərəkətsiz qalmışdı. Düşündüm ki, gecə oyaqlığı və çox yorğun olduğu üçün yatıb. Bir az gözlədim, sonra nə qədər silkələdimsə oyanmadı. Oturmaq istədim, bacarmadım. Ağlaya-ağlaya dedim: Biz Allah üçünük və Ona doğru qayıdacağıq! Tez evlərinə gedib göz yaşı içində bunu Fatiməyə dedim. Buyurdu: Ey Əbu Dərda! Allaha and olsun ki, həmişə olduğu kimi, bu dəfə də Əli Allahın əzəmətindən bayılıb.

Su aparıb üz-gözünə səpdim. Ayıldı, ağlamağını görüb dedi: “Bəs Qiyamətdə məni haqq-hesaba çağırılarkən nə halda görəcəksən?”

Allaha and olsun, Allah Rəsulunun heç bir səhabəsini bu halda görmədim.

* * *

Ürəyi sözlərlə dolu olan bu sətirlərin müəllifi hadisənin əzəməti və kitabçanın məhdud imkanları qarşısında sadəcə kədərlə susmağa üstünlük verir...

Uşaqılıqda İbadət

Hamı görürdü ki, Allah Rəsulu, Xədicə və Əli Kəbə ilə üzbəüz dayanıb namaz qılırlar. Həzrət Əli bu haqda buyurub: *Həqiqətən, mən Allahın Rəsulu ilə hamıdan əvvəl namaz qıldım... mən onunla birgə namaz qılan ilk şəxsəm.*

* * *

İmanda öncüllüyə dinimizdə tərifəlayıq bir iş kimi qiymət verilir. Həzrət Əli hər xeyir işdə olduğu kimi, ilk namaz qılmaqda da digər müsəlmanlardan öndə olub.

Uşaqlarınızı kiçik yaşlarından namaza həvəsləndirin. Ancaq yetkinlik yaşına çatana kimi onları namaz qılmağa məcbur etməyin, əksinə, münasib yollarla onlarda ibadətə həvəs yaradın. Sizin namazı ilk vaxtda qılmaqda səbatlı olmağınız, xüsusən də xoşxasiyyətliliyiniz onlar üçün ən böyük həvəsləndiricidir.

~ 16 ~

Uşaqlıqdan Fiziki Tərbiyə

Uşaqlıqda kiminlə güləşirdisə, yerə vururdu. Elə qaçırdı ki, çapan atlara çatır və belinə atılırdı.

* * *

Uşaqları idmana alışdırmaq və onların fiziki tərbiyəsinə şərait yaratmaq lazımdır. Çalışın ki, uşağın məşğul olacağı idman növü onun cisminə və psixologiyasına zərər yetirməsin. Məsələn, boks kimi idmanlar insanın beyinini davamlı olaraq zərbələrə məruz qoyur. Bəzi idman növləri streslə müşayiət olunur. Bəzi idman növləri də insanı heyvan kimi yeməyə meyilli edir.

Hədəslərimizdə üç idman növü təriflənib: Üzgüçülük, at çapma və oxatma. Üzgüçülük insanın cismini və ruhunu təravətli saxlayır.

Bənzərsiz Şücaət

İstər uşaqlıq, istər yeniyetməlik, istər gənclik, istərsə də sonrakı dövrlərdə kimsə həzrət Əlinin qarşısında duruş gətirə bilməyib. O həzrət su hövzəsinin üstünü tutmuş və heç kimin gücü çatmayan böyük bir daşı çıxararaq, İslam qoşununu sirab edib, Xeybər döyüşündə düşmən qalasının on nəfər şəxs tərəfindən açılıb-bağlanan darvazasını kökündən qoparıb, Xəndək döyüşündə qarşısına kimsənin çıxa bilmədiyi ərəb pəhləvanı Əmri bir zərbə ilə yerə sərrib, heç bir döyüşdə düşməyə arxa çevirməyib, heç vaxt heç kimin qarşısında məğlub olmayıb. Peyğəmbər onunla bağlı buyurub: Bütün şərq və qərb Əlinin qarşısına çıxsa belə, hamısını məğlub edər.

* * *

Kamil insan bütün cəhətlərdə kamildir. Kimi güclüdür, rəhmi yoxdur, kimi də rəhmli və ürəyi yumşaqdır, ancaq yeri gələndə haqqı tələb edə bilmir. Kimi qəzəblənir, lakin səbri yoxdur. Kimi də səbirlidir, lakin səbrindən şər doğur. Kamil insan varlığı isə zahirdə bir-birinə zidd görünən bütün üstün xarakter və səciyələrin məcmusudur və onların hər biri məqamında aşkar olur.

Döyüşlərdə Aldığı Yaralar

Həzrətin döyüş zirehi onun yalnız sinəsini tuturdu. Çünki heç vaxt düşməyə arxa çevirmirdi. Onun bədəninə qarşı tərəfindən aldığı yaralar həm yüzlərlə və həm də dərin olub. O həzrət yüzə yaxın döyüşdə iştirak edib. Döyüşlərdə aldığı yaraların izləri ömrünün sonuna kimi qalıb... Yaraların tək-cə səksəni Ühüd döyüşündə aldığı yaralar idi. O döyüşdə tək-cə həzrət Əli ilə Əbu Dücanə düşmən qarşısından qaçmamış, Peyğəmbəri müdafiə etmişdilər...

Ühüd döyüşündə o həzrətin aldığı yaralar elə dərin olub ki, həkimlər bilmirmişlər ki, yaraları necə tiksinlər – ikinci yaranı tikərkən, birincinin ağzı açılırmış. Həzrət Fatimə bunu görüb çox ağlayıbmış...

* * *

Həzrət Əlinin bir belə fədakarlığının bircə izahı var: Allaha və Onun Rəsuluna dərin sevgisi və onların əmrini yerinə yetirmək üçün qeyd-şərtsiz itaət. Eşq alovu cana düşdükdə insan heç bir ağrı-acını hiss etmir. Həzrət Əlinin varlığı başdan-başa ilahi eşq alovu ilə şölələnirdi.

İctimai Davranışda Ədalət

Bir nəfər həzrət Əliyə qarşı iddia qaldırmışdı. Qərara gəldilər ki, xəlifənin yanına getsinlər. Xəlifə həzrət Əlinin adını hörmət olaraq, “Əbəlhəsən” deyə çağırırdı. Həzrət Əlinin narahat olduğunu görüb dedi ki, sənə onunla yanaşı dayanmağı söylədiyimə görəmi narahatsan? Buyurdu: Xeyr, ikimiz arasında fərq qoyduğuna, ədalətə riayət etmədiyinə görə. Sən onu adı, məni isə “künyəm” ilə çağırırdın.

* * *

Ərəblərdə ataya hörmət üçün onu böyük oğlunun adı ilə çağırırlar (yəni ey filankəsin atası). Buna “künyə!” deyilir. Həzrət Əli ədalətə riayət etməklə bağlı çox incə mətləbi xatırladır ki, hakim hansının haqlı olduğunu bilmədiyi tərəflərin adını çəkəndə belə, onlar arasında fərq qoymamalıdır. Çünki o biri tərəf bundan narahat ola, qəlbinə xal düşə bilər. Xəlifənin ədalətin belə incəlikləri olmasından xəbəri yox idi. Həzrət Əli bu hərəkəti ilə həm ona və həm də özündən sonra gələcək bütün hakimlərə dərs verdi.

~ 20 ~

İnsanın Şəxsiyyətinə Hörmət

Atın üstündə gedərkən gördü ki, Kufə camaatı arxasınca gəlir. Soruşdu ki, işinizmi var? Dedilər ki, xeyr, eləcə arxanca gəlmək istəyirik. Buyurdu ki, qayıdın, piyadanın atlı ilə yol getməsi piyadanın xarlığına və təhqir olunmasına, atlının isə lovğalanmasına səbəb olur.

* * *

İnsan Allahın yaratdığı ən uca varlıqdır. Bunu Allah Quranda *“Həqiqətən də, Biz Adəm övladını əziz tutduq.”* ifadəsilə açıqlayır. Haqqın camal və calal aynası olan İmam da insanın kiçilməsinə səbəb olacaq hər bir hərəkətin qarşısını almağa cəhd edir.

Böyük İslam xəlifəsi həzrət Əlinin bu davranışı bütün müsəlman ümməti, o cümlədən onların rəhbərləri üçün gözəl dərstdir. Bir rəsmi təhqir edən şəxsin rəssamı təhqir etmiş sayıldığı kimi, insanı təhqir edən, kiçildən də onun Yara-danını təhqir etmiş sayılır.

~ 21 ~

İctimai İslah

Bir gün Əşəs ibn Qeys gəlib gördü ki, həzrət Əli müxtəlif millətlərdən olan şəxslərlə əyləşib. Oturmaq üçün yer tapmayanda, əsəbiləşib həzrətə dedi: Ey Əmirəlmöminin, qırmızıdərililər (bədəvi ərəblər və iranlılar) bizimlə sizin aranızda ayrılıq salıb. Həzrət əsəbiləşərək onu danladı və yanındakıların ayağa durmasına razı olmadı.

* * *

Bəzi şəxslər üzdə müsəlmanlıqdan dəm vursalar da, cahiliyyət dövrünün adamları kimi yaşayırlar. Müsəlmanlıq, insanın əqidə, əməl, əxlaq, davranış, həyata baxış və ümumiyyətlə, bütün varlığı ilə Allaha təslim olması və Onun razı qaldığı şəkildə yaşamasıdır. Dinimizə görə, insanların bir-birindən üstünlüyü yalnız onların Allaha bəndəliyi baxımındandır. Kimin hansı millətdən və haralı olması, əsla, əhəmiyyət kəsb etmir. Bunu Əhli-beyt öz davranışları ilə aydın şəkildə göstərib.

Vetimləri Güldürmək

Həzrət Əlinin xidmətçisi Qənbər deyir ki, bir gün həzrət Əli bir yetim ailənin çətin vəziyyətindən xəbər tutdu. Evə gələrək düyü, xurma və yağ götürərək çiyinə alıb onların evinə doğru yola düzəldi. Ona kömək etmək istəsəm də, icazə vermədi. Gəlib yetim ailənin evinə çatdıq. Həzrət onlara ləzzətli bir yemək bişirdi və onları doyana kimi yedizdirdi, daha sonra iməkləyə-iməkləyə qoyun səsi çıxarmağa və uşaqları güldürməyə başladı. Evə qayıdarkən soruşdum ki, ey mövlam, bu gün sənin iki hərəkətinin səbəbini anlaya bilmədim. Birincisi, nə üçün yükü götürməyimə icazə vermədin? İkincisi, qoyun səsi çıxararaq uşaqları güldürdün. Həzrət buyurdu: Birincisi, savaba görə idi, ikincisi, buna görə idi ki, biz evə daxil olarkən onlar ağlayırdılar, istədim, həm qarınları doysun, həm də ürəkləri açılsın.

* * *

O həzrət yetim uşaqlara deyirmiş ki, sizdən atanızın kim olduğunu soruşsalar, deyin, Əlidir.

~ 23 ~

Ehtiyaclılarla Maraqlanmaq

Zənbilinə xurma və çörək doldurar, çiyinə alıb kasıblara aparardı. Səhabələr kömək etmək istəyəndə cavab verərdi ki, ümmətin rəhbəri buna daha layıqdır.

* * *

O həzrət rəhbərliyə ilahi vəzifə kimi baxırdı. Kasıbların çəkdiyi acıdan şəxsən özü xəbərdar olmaq istəyirdi.

Bəzi xeyriyyəçilər müəyyən vasitələrlə haralara və kimlərə kömək edirlər. Çox yaxşı olar ki, hərdən şəxsən özləri də məlum yerlərə gedib fəqirlərin gözlərinə hopmuş kədəri görüb, bu yandırıb-yaxıcı həyatı duysunlar. Bu, mənəvi cəhətdən saflaşmaq üçün lazımlı işlərdəndir.

Zadəsahlər Ximi Davranmamaq

Küçə-bazarda tək yol gedər, camaata lazım olan mətləbləri öyrədərdi. Yol gedərkən ona qoşulan şəxslərə deyərdi ki, mənimlə işinizmi var? Deyərdilər ki, sizinlə yol getməkdən xoşumuz gəlir. Bu yurardı ki, qayıdın, dağılışın, belə hərəkətlər qəlbləri korlayır.

* * *

Bəzi şəxslər tək olanda darıxırlar, elə hey is-təyirlər ki, yanlarında kimlərsə olsun. Bu, zəiflik əlamətidir. Tək qalanda insan vicdanı ilə üzleşir, hərəkətlərini təhlil edir, düşünməyə məcbur olur, bu isə zəhmətdir, məsuliyyət tələb edir, iradə istəyir. Amma tənbellər və qəflətdə yatanlar zahiri başqarışdırma ilə bundan canlarını qurtarmağa çalışırlar. İnsan bu dünyaya məqsədlə gəlib, o, avara deyil, iş-güc sahibi olmalı, dünya yaşayışı ehtiyaclarını ödəməli və əbədi həyata səfər azuqəsi toplamalıdır.

Həzrət Əli onlara tövsiyə etdi ki, avaralanmasınlar, gedib işlərini görsünlər.

Şahid Ailəsinə Diqqət

Əbdülvahid ibn Zeyd deyir ki, bir gün Kəbənin yaxınlığında kiçik bir qız uşağının Allahı həzrət Əlinin hörmətinə and verməsini gördüm. O, həzrət Əlinin adını gözəl ibarələrlə çəkirdi. Heyrətə gəldim və soruşdum ki, ay balaca qız, sən özün Əlini tanıyırsan? Dedi ki, bəli, onu necə tanımaya bilərəm?! Atam Siffeyndə şəhid olandan bəri daim bizimlə maraqlanı, çətinliklərimizi həll edir. Bir gün qızdırmadan gözlərim tutuldu. Ailəmiz çox narahat oldu. Həzrət Əli evimizə gəldikdə anam məni onun yanına aparıb hadisəni danışdı. O, yanıqlı bir ah çəkdi və belə bir şeir oxudu:

Atalarını itirmiş kiçik uşaqlara yandıgım kimi, heç bir müsibətə yanmamışam və ah çəkməmişəm;

Qarşıya çıxan hadisələrdə, istər səfər, istərsə də başqa vaxtlarda onlara kim hayan olacaq?!

Sonra bir dua oxuyaraq əlini üzümə çəkdi. O an gözlərim açıldı... Onu necə tanımamaq olar?!

* * *

Allahın Rəsulu buyurur: Mən və Əli bu ümmətin atasıyıq. Həzrət Əlinin bu rəftarından onun ümmətin qayğıkeş atası olduğunu aydınca görmək olur.

~ 26 ~

Gənclər Qəşəng Geyinsin

Bir gün xidmətçisi Qənbərlə bazara gedərək biri iki, o birisi isə üç dirhəm olan iki köynək aldı, təzə və qəşəngini ona verib, özü sadəsini geyindi. Qənbər dedi ki, mövlam, yaxşı olar ki, təzəni özün geyinəsən. Buyurdu ki, sən gəncsən, qəşəng geyinməlisən, mən yaşlıyam, ucuz paltar geyinməliyəm. Peyğəmbərdən eşitmişəm ki, yediğiniz yeməklərdən işçilərinizə verin, geydiklərinizdən onları geyindirin. Mən Allahdan utanaram ki, təzə paltarı özüm geyinim, köhnəni isə sənə verim.

* * *

Gənclik dövrü insanın gələcəyə ümid dövrü, onun şəxsiyyətinin formalaşdığı dövrüdür. Gənclərin şəxsiyyət kimi formalaşmasında müsbət təsiri olan hər bir şeyə önəm verilməlidir. Gözəl libas insanın, xüsusən də gənclərin ictimai şəxsiyyətini qoruyur, nəticədə, onlarda özünə inam hissi güclənir və arzuladıqlarını həyata keçirmək üçün güc qazandırır.

Sağlam Dylanca

Siffeyn döyüşünə gedərkən, gəlib gözəl təbiəti olan "Bəlix"ə çatdılar. Burada böyük və bol sulu bir çay da var idi. Bu gözəl mənzərə həzrətin diq-qətini cəlb etdi. Göstəriş verdi ki, qoşun burada dayanıb bu gözəl təbiətdən bəhrələnərək dincəlsin.

* * *

Cismin qidalanmağa və istirahətə ehtiyacı olduğu kimi, ruhun da qidalanmağa və istirahətə ehtiyacı var. Müsəlman gündəlik vaxtının bir hissəsini halal nemətlərdən bəhrələnməyə və istirahətə sərf etməlidir. Bu, insanın ruhi və fiziki yorğunluğunu aradan qaldırır və onu yeni fəaliyyətlərə hazırlayır.

Baxmayaraq ki, həzrəti qarşıda ağır və həlledici döyüş gözləyirdi, amma əsgərlərin ruhi aramlığını və təbiət gözəlliyindən bəhrələnmələrini yaddan çıxarmadı.

Çayda Çimmək

Əşəs ibn Əbd deyir: Cümə günü Əlini Fərat çayında gördüm. Həzrət həm üzür və həm də cümə qüslü alırdı. Həmin gün o, təzə libasla cümə namazını qıldı.

* * *

Dinimizdə tövsiyə olunur ki, övladlarınıza üzgüçülük öyrədin. Bu sağlam idman həm də zehni istirahət üçün çox gözəldir.

İnsan özünün və ailəsinin sağlam əyləncəsinə vaxt ayırmalıdır. İnsanın bütün vaxtı işləməyə və yatmağa sərf olunmamalıdır. İstirahət olmazsa, keyfiyyətli iş əmsalı sürətlə düşür və insan ruhiyyəsinin tərəvətini itirir.

Həzrət Əli sağlam istirahətin faydasını bilirdi. Baxmayaraq ki, cümə günü evdə çimə və qüsl ala bilərdi, amma Fərat çayına gedər, orada qüsl alar və üzərdi.

İnsanlarla Sağlam Ünsiyyətə Vaxt Ayırmaq

Həzrət Əlinin ağır ictimai məsuliyyəti vardı. Ölkənin bir çox işlərinə birbaşa nəzarət edirdi. Bu da onun vaxtının çox hissəsini tuturdu. Amma övladlarının, dostlarının, qohumlarının və camaatın ictimai əhvali-ruhiyyəsinə diqqətli idi. Buna görə də qonaq gedir, qonaq qəbul edir, dəvət edilən yerdə iştirak edirdi.

* * *

Bəziləri işləməyi bəhanə edib, qonaq getmir və qonaq çağırırlar. Halbuki bu özü də bir işdir. İslam dini qohumlarla rabitəyə çox önəm verir. Əslində, qonaqlıqlar özü də işdə müvəffəqiyyət rəmzlərindən sayılır. Qonaq çağırmaq insanın ömrünü uzadır. Süfrə açılan evə xeyir-bərəkət gətirir, xata-bəlanı uzaqlaşdırır. Görüşmələr nəticəsində müsəlmanlar arasında mehribanlıq yaranır, bir-birlərinin vəziyyətləri ilə tanış olurlar.

~ 30 ~

Geniş Ev

Bir gün dostlarından birinin evinə getmişdi. Onun evi çox kiçik idi. Ona: “Evin çox kiçikdir”, – buyurub, pul verdi ki, özünə münasib bir ev alsın. O dedi ki, bu, ata evimdir, mənə tikib, sata, ya da buradan köçə bilmərəm. Həzrət ona buyurdu: Atan bilməyibsə sən dəmi onun kimi etməlisən?!

* * *

Ehtiyaca uyğun geniş və tavanı hündür ev insanın əhvali-ruhiyyəsinə müsbət təsir edir. Deyirlər ki, belə evlərdə böyüyən uşaqların fikirləri də yüksək olur. Buna görə də qədim dövrlərdə alimlərimiz ev tikməklə bağlı da öz kitablarında faydalı tövsiyələr etmişlər.

Möminlərin Əmirinin özü kiçik evdə yaşasa da, digər müsəlmanların onu kimi yaşamalarına ehtiyac görmürdü. Buna görə də dostunun bu dar düşüncəsini tənqid edir, ona bildirir ki, atan kiçik ev tikməklə səhv iş görüb, başa düşməyib, sən də onun bu səhvini davam etdirmə, özünə və ailənə zülm etmə.

~ 31 ~

Qonaq Getmək Üçün Üç Şərt

Bir nəfər həzrəti qonaq dəvət edərkən, həzrət buyurdu: Üç şərtlə gələrəm: 1. Evdə nə varsa, ona qonaq et, ayrı heç nə alma; 2. Evdə olanı ver-məkdən çəkinmə; 3. Arvad-uşağı əziyyətə salma...

* * *

Dövrümüzdə qonaqlıq bir ictimai faciəyə çevrilib. Heç kim bir-birindən geri qalmaq istəmir, borc-xərclə də olsa, bahalı süfrələr təşkil edir, çox zaman da yeməklər israf olunur. Görün, həzrət Əlinin dediyi kimi yaşasaq, nə qədər problemlər öz həllini tapmış olur! Biz müsəlman olduğumuzu iddia edirik, amma əməldə qeyri-müsəlmanlar kimi yaşayırıq. Çox zaman açılan təm-təraqlı süfrələr özünüreklam məqsədilə təşkil olunur. Belə qonaqlıq evdə təşkil olunarsa, ailəyə də əziyyət verir.

Qonaqlıq Dəvətini Qəbul Etmək

Bir gün bir nəfər iranlı həzrəti qonaq çağırıb İran halvası bişirmişdi. Həzrət səbəbini soruşduqda dedi ki, bunu Novruz bayramına görə bişirmişəm. Həzrət zarafatla dedi: Olmaz ki, hər gün Novruz olsun?!

* * *

Din öndərləri kimliyindən asılı olmayaraq, qonaq dəvət edənin dəvətini qəbul ediblər.

Həzrət Əlinin xoş zarafatı da diqqət çəkən məsələdir. Həzrət Əli həm zarafat edir və həm də onun yeməyini tərifləyir. Görün, bu zaman ev sahibi sevincdən necə qanadlanır!

Burada həzrət Novruz bayramını nə tərifləyir, nə də pisləyir. Amma bunu anlayırıq ki, bir bayram insanlar arasında get-gələ səbəb olar və mehribanlıq yaradarsa, bəyəniləndir. Novruz da belə bayramlardandır.

Gənci Evləndirməsi

Bir gün özünü cənabətli edən bir gənci o həzrətin yanına gətirdilər. Göstəriş verdi ki, əvvəlcə onun əllərinə şallaq vurulsun, ondan sonra dövlət hesabına onu evləndirsinlər.

* * *

Cinsi meyil Allahın insanda yaratdığı digər ehtiyaclar kimi təbii bir ehtiyacdır. İnsanın digər ehtiyacları münasib yol və vaxtda təmin edilmədikdə acı nəticələrlə üzləşdiyi kimi, bu ehtiyacı da düzgün yol və vaxtda təmin edilmədikdə çox acı nəticələrlə üzləşir.

Bu zəmində valideynlərin məsuliyyəti (xüsusən də dövrümüzdə) çox ağırdır. İmkan yaradın, gəncləri cinsi məsələlər və evliliklə bağlı vaxtında maarifləndirin və onların evlənməsini tezləşdirin. Kasıblıqdan qorxmayın, halal ruzini verən Allahdır. İnsanın həyatı heç kimin deyil, məhz Onun qüdrəti ilə idarə olunur. Əsas odur ki, gənclər evlilikdə həyat yoldaşı seçimində səhvə yol verməsinlər.

Evlilikdə Xurafatla Mübarizə

Həzrət Əli əmisi qızı Rüqəyyənin (həzrət Zəhranın bacısı) vəfatından on altı gün keçməmiş həzrət Zəhra ilə evləndi. Buna nə Allahın Rəsulu etiraz etdi, nə camaat bir şey dedi və nə də həzrət Zəhra pis baxdı...

Həzrət Əli həzrət Zəhranın şəhid olmasından sonra tez evləndi. Həmçinin özü şəhid olarkən vəsiyyət etdi ki, cavan arvadı Əmama Əbdülmüttəlibin nəvələrindən olan Müğeyrə ibn Nofəl ilə evlənsin.

* * *

İnsan kimsənin ölümünə görə “yemək-içmək yası” saxlayıb ac-susuz qalmadığı kimi, kiminsə ölümünə görə də “evlilik yası” saxlayıb subay qalmamalıdır. Xüsusən də evlilik həyatı yaşayıb müəyyən səbəblərə görə ayrılmış şəxslər üçün tək yaşamaq çox çətindir. Bəzən cəmiyyətdə belə bir hal olur ki, boşanan, yaxud həyat yoldaşı ölən şəxsin ikinci dəfə evlənməsinə pis baxırlar, onlara “vəfasız” və “əxlaqsız” kimi töhmətlər vururlar. Belə düşünmək yanlış, bu işə mane olmaq isə günahdır.

Qeyri-müsəlmana Kömək

Bir yəhudi Şamdan bir neçə ulaq yükü ilə Kufəyə gələrkən, şəhərin yaxınlığında onları itirdi və bir nəfərin vasitəsilə həzrətdən kömək istədi. Həzrət özü şəxsən onları axtarıb tapdı və səhərə kimi onların yanında qaldı, səhər aparıb malları bazar-da satıb pulunu ona verdi. Yəhudi onun bu qədər fədakarlığını görüb İslamı qəbul etdi və dedi: Doğrudan da, sən bu ümmətin alimi və Allah Rəsulunun ... canişinisən.

* * *

İslam dini qəlblərə qılıncla deyil, belə gözəllikləri ilə yerləşib. Həqiqi İslam rəhbərləri İslamı məhz bu cür təbliğ ediblər. İslam əxlaqı əməl ilə göstərildikdə daha təsirli olur, çünki görmək eşitməkdən daha təsirlidir.

Həzrət Əli və Əhli-beyt qeyri-müsəlmanlara da İslamın gözəlliklərini göstərirdi.

Təbrikətmə Qaydası

Bir gün övladı dünyaya gəlmiş bir səhabəsinin evinə getmişdi. Orada olanlardan biri dedi: Bu qəhrəman at minicisinin qədəmləri mübarək olsun! Həzrət buyurdu ki, ona elə yox, belə de: Nemət verənə şükür et; sənə verilmiş bu nemət mübarək olsun; böyüsün, yaxşı əməllərindən bəhrələnəsən.

* * *

Din rəhbərlərimiz daim bizim hərtərəfli formalaşmağımızın qeydinə qalıblar.

Həzrət Əli təbrik məsələsinə də diqqət edir. Təbrik üçün meyar olaraq nemətin Allahdan gəlməsini və övladın gələcəkdə xeyir əməlli müsəlman olmasını göstərmişdir. Müsəlman bilməlidir ki, sahib olduğu bütün nemətlər Allahdandır, bunu dəyərləndirməlidir, həmçinin həmin nemətləri ona bəxş edənin razılığı yoluna yönəltməlidir.

Allahın bəxş etdiyi nemətlərə şükür etmək nemətlərin kəmiyyət və keyfiyyət baxımından artımına səbəb olur.

Şükayətinizi azaldın, təşəkkürünüzü – şükrünüzü çoxaldın.

Evlərə Daxil Olmaq İcazəsi

Həzrət oğlu İmam Həsənin evinə daxil olmaq istərkən qapını döyüb icazə alar, sonra girərdi.

* * *

“Ey iman gətirənlər! Başqalarının evlərinə sahiblərinə icazə almadan və onlara salam vermədən girməyin. Bu, (ədab-ərkan baxımından) sizin üçün daha yaxşıdır. Bəlkə, düşünüb anlayasınız. Əgər orada heç kəsi tapmasanız, sizə icazə verilməyənədək içəri girməyin. Sizə “Geri dönün!” – deyilsə, geri dönün. Bu, Allahın yanında sizin üçün daha təmiz bir davranışdır... (Nur, 27-28)

Quran əxlaqı ilə tərbiyə olunmuş həzrət Əli də bu mühüm ictimai göstərişi öz oğlunun evinə getdiyi zaman icra edirdi.

Bu icazəalma məsələsi cəmiyyətdə abır-həyanın qorunması və ictimai fəsadların qarşısının alınması baxımından zəruridir.

Həyat Yoldaşına Kömək

Bir gün Peyğəmbər gördü ki, həzrət Əli həzrət Zəhraya ədəs seçməyə kömək edir. Buyurdu: Həyat yoldaşına kömək edən kişiyyə Allah, bədəninin hər tükü qədər bir il gündüzləri oruc tutub, gecələri ibadətlə keçirən şəxsın savabını yazar.

* * *

Bəli, kişilər, əsasən, çöl işlərini görməlidirlər, bu onların vəzifəsidir. Ancaq insan o zaman kamilləşir ki, vəzifəsindən əlavə işlər və xidmətlərlə fədakarlıq etmiş olsun. Evdə ailəyə kömək etmək Allaha xoş gəlir. Bu kömək həyat yoldaşına hörmət və onunla həmdərdlik nişanəsidir.

Bəzən biz elə düşünürük ki, savab qazanmaq üçün nə isə qərribə işlərlə məşğul olmalıyıq. Bir halda ki, bol savablar və mənəvi dərəcələr bizim yanımızdadır, bizim xırda iş və vəzifəmizdən kənar iş kimi diqqətdən kənar saxladığımız işlərdədir.

İbrat və Nəsihət

Bir adamın cənazəyə güldüyünü eşidərkən buyurmuşdur:

Sanki ölüm bizim üçün yox, başqaları üçün yazılmışdır. Sanki gördüyümüz bu ölümlər elə bir yerə gedirlər ki, tezliklə dönüb qayıdacaqlar. Onları qəbirlərə qoyuruq; miraslarını yeyirik. Bütün öyüdləri unutmuşuq, hər bir bəlanı arxaya atmışıq. Bizi kökümüzədən qoparacaq bəlalara göz yummuşuq. Xoş o şəxsin halına ki, təkəbbürdən uzaqdır, qazancını tərtemiz bir hala gətirmişdir, xasiyyətini gözəlləşdirmişdir, var-dövlətinin artığını yoxsullara paylaşmışdır, bihudə sözlər danışmaqdan uzaqdır, şərini insanlardan kənarlaşdırır...

* * *

Ölümü xatırlamaq kimi insanı tərbiyə edəcək ikinci bir vasitə yoxdur. Buna görə də dəfn mərasimlərində iştirak etmək və həftədə bir dəfə qəbiristanlığa getmək tövsiyə olunur. Xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, ölümü yada salmaq ömrün qısalmasına, onu unutmaqsa uzanmasına səbəb olmur.

Ailənin Xərci

Həzrət Əli əlinin zəhməti, əkin-biçin, su quyuları qazmaq, xurma bağları salmaq və s. işlərlə əlinə böyük bir sərmayə saldı və onun sayəsində min nəfər qulu azad etdi, xala-bibilərinə ev aldı, arvad-uşaqlarını kimsəyə möhtac etmədi...

* * *

Qazanclı hər bir iş gözəldir. Eyibli iş yoxdur, eyibli olan çalışmamaq, bəzi işləri öz şəninə yaraşdırmamaq və nəticədə, borca girmək, digərlərinə ağız açmaq, ailəni özgələrə möhtac etməkdir. Həzrət Əli xəlifə olsa da, daim ən sadə işlərdə çalışır, pul qazanar, bu pulu Allahın bəyəndiyi xeyir işlərə xərcləyərdi.

Həzrət Əli və ailəsi müsəlmanların rəhbərləri olduqlarına görə, daim digərlərinin ehtiyaclarını ödəməyi öz şəxsi ehtiyaclarından önə salırdılar.

Çox təəssüf ki, indiki dövrdə bəzən heç qardaş öz qardaş-bacısının da işinə yaramır. Buna görə də ömürlər qısalıb, xəstəliklər çoxalıb, ömür və ruzidən bərəkət kəsilib.

Ey Möminlərin Əmiri...

Ey Möminlərin əmiri! Sən Allah evi Kəbədə dünyaya göz açdın. Kimsəyə belə bir şərəf nəsib olmadı. Allah səni Öz evində qəbul etdi, üç gün Ona qonaq oldun. Sonra da əziz anan ilə birgə daxil olduğunuz divardan çölə çıxdınız. Onda müşriklərin ağız açılı qalmış, işin əzəmətinə gözləri bərəlmişdi, görmüşdülər ki, Kəbə yarılmış, anan Fatimə ora girmiş, üç gündən sonra qucağında sən çölə çıxmışdı. Yer üzü yaranandan belə bir hadisəyə şahid olmamışdı...

Ey Möminlərin əmiri! Allahın Rəsulunun evində böyümüşdün, onun köksündə boya-başa çatmışdın. Hələ sən balaca ikən, o, tikəni çeynəyib ağızına qoyar, sən də onu ağızında bir-iki dəfə şirin-şirin dolandıraraq udardın. O, təbəssümlə sənə, sən də gülər gözlər və məmnun duyğularla ona baxardın. O səni gözləri, sözləri, əməl və davranışları, bir sözlə, bütün varlığı ilə yetişdirirdi. Onda hələ heç kim yox idi, heç kim! Amma ikiniz var idiniz...

Ey Möminlərin əmiri! Sən İslam məktəbində və sevimli müəllim Böyük Elçinin dərslərində yetişmiş nümunəvi İslam şagirdi idin. Sən bəşəriyyətə göstərdin ki, Allaha və Onun sevimli Rəsuluna, həqiqətən də, itaət edən səni

kimi kamil insan və əsl müsəlman olar. Sən öz yaşayışınla İslamın həqiqətini və onun bəşəriyyətə nə verə biləcəyini göstərdin.

Ey Möminlərin əmiri! Sən ilk müsəlman kişi oldun. Səndən öncə heç bir kişi namaz qılmadı. Onda on yaşın vardı. Allah Elçisinin dəvətini qəbul etdin və öncüllük qazandın. Görərdilər ki, Kəbə ilə üzbəüz üç nəfər namaz qılır. Biri sən idin, Allahın Rəsulunun arxasında dayanıb anamız həzrət Xədicə ilə birgə namaz qıldın...

Ey Möminlərin əmiri! Sən Allahın Rəsulunun qoruyucusu idin. Məsciddə bir sütuna söykənərək Allahın Rəsulunun evinin qapısı tərəfə əyləşər, saatlarca beləcə dayanar, onu münafıqlərdən, kinli düşmən şərinədən qorumaq üçün gözdə-qulaqda olardın. Sənin bu işini hamı görür və hamı bilirdi. Sonralar o sütuna “Əli ibn Əbu Talib sütunu” və ya “qoruyucu sütun” dedilər. Üzərinə “Üstuvanətul-həras” (Qoruyucu sütun) yazılmış o sütun indi də sənin o fədakarlığını və Allahın böyük Elçisinə vəfalı olmağını xatır-latmaqdadır...

Ey Möminlərin əmiri! Sən zahirdə bir-birinə zidd olan kamilliklər sahibi idin. Gecələr abid, gündüzlər mücahid, savaşa cəngavər, namazda dünyadan bixəbər. Yetimləri görəndə qüssədən az qalırdın özündən gedəsən, zalımları görəndə isə qəzəbindən coşub-daşırdın. Elm və hikmət bulaqları sənin varlığından qaynayır, buyururdun ki, “yənəhduru ən-nis-seyl” – məndən elm və hikmət selləri çağlayır... bulaqları qaynayır, şırıl-şırıl axır, tökülür, ətri duyanları bihuş edir, parıltısı gözləri qamaşdırır, dadı

damaqlardan çəkilmir, istəyən də, istəməyən də ondan içmək istəyir...

Ey Möminlərin əmiri! Hökumət, hakimiyyət, xəlifəlik, rəhbərlik sənin üçün önəmli deyildi. Dünya və ona aid olanları sən çoxdan boşlamışdın. Sənin rəhbər olma istəyin yalnız zalımları əzmək, məzlumlara kömək haqqında Allahın Rəsuluna verdiyin sözə görə idi. Bəziləri sən xəlifə olarkən səni də özlərinə bənzətdilər, amma onlara yırtıq-sökük nələynini göstərib dedin ki, sizə hakimiyyət etməyim bundan da dəyərsizdir. Bu, sadəcə söz deyildi, əməllərindən bunu hamı bilirdi, kimi təəccüblənirdi, kimi də bir şey başa düşməyib keçib gedirdi...

Ey Möminlərin əmiri! Sən İslamın önəm verdiyinə önəm verir, kiçiltiyini kiçildirdin. Buna görə də Allahın və Onun canlı-cansız yaratdıqlarının haqlarını tanıdın. Sənin yaşayışın bunun göstəricisi olan nümunələrlə dolu idi. Bir gün eşitdin ki, səhabələrdən Səsə`ə ibn Suhan xəstələnib, tez onun evinə gedib vəziyyəti ilə maraqlandı. Onun sadə yaşayışını görüb təriflədin və ona: Allahla and olsun, sənin haqqında sadə yaşayışın və camaata gözəl şəkildə kömək olmağından başqa bir şey bilmirəm. – buyurdun. Sonra həmin dəyərli səhabəni nəfsinin hiylələrindən amanda saxlamaq üçün sonuncu dərslərini də verdin: “Mənim gəlişimə görə qəbilənin qarşısında lovğalanma”.

Ey Möminlərin əmiri! Sənin alicənablığın, əzəmətin və heybətin dost və düşməni heyrətə gətirirdi, çox zaman da dəhşətdən qəlblər parça-parça olmaq istəyirdi. Bir

gün dostlarından birisi səndən ona öyüd verməyini istəmişdi, bir-iki cümlə deyərək susmaq istəmişdin, yağısı daha da çoxalmışdı. Sənin maarif qığılcımların lazım olan yerə düşdüsə, oranı mütləq alovlandırır. Əl çəkmədiyini görüb ona təqvalıları, Allahdan qorxanları anlatmağa, onların olduqları vəziyyəti sadalamağa başlamışdın. Demişdin, demişdin, çağlamışdın, coşmuşdun... damcılar yerini leysana, leysan yerini selləməyə, selləmə gölləməyə vermişdi... bir də görmüşdün ki, hay-küy qalxdı... dinləyəni sel aparmışdı... ürəyi sözlərin əzəmətinə, söz sahibinin heybətində davam gətirə bilməmişdi, qarşısında sellərin, göllərin yaratdığı əzəmətli dəryanı gördükdə, orada bütün kainatın əksini görmüş, yox, yox, orada sanki Allahın Özünü görmüş və can quşu fəryad edərək qəfəsini parçalayıb çıxmışdı...

Ey Möminlərin əmiri! Sənin həyat tərzin ümmətin kasıblarının təskinlik yeri idi. Çünki sevimli xəlifələrinin də onlar kimi və hətta onlardan da fəqir yaşadığını görürdülər. Bu da onların olduğu vəziyyətə səbir etməsini asanlaşdırırdı. Sən də adi camaat kimi hər gün işləyər, həmin günün xərcini çıxarardın. Su daşıyar, ağac əkər, camaatın bağınu sulayaraq yaşayış ehtiyaclarını ödəyər-din. Təndiri qalamaq üçün gedib odun toplayar, çiyinəne alaraq evə gətirərdin. Evdə ev işlərinə kömək edər, evi süpürər, həyat yoldaşına həyan olardın. Allahın Rəsulundan sonra heç bir İslam başçısı sənin kimi sadə yaşamamış, yaşaya bilməmişdi...

Sən belə həyat tərzinlə vəzifə sahiblərinə dərs vermişdin ki, adi camaat kimi yaşamağı özlərinə ar bilməsinlər. Onlar da hamı kimi adi Allah bəndələridirlər. Adi insanlar öz şəxsi ehtiyaclarını özləri ödəyirlərsə, onlar da qulluqçu, xidmətçi əvəzinə, öz işlərini özləri görməlidirlər. Hamı bilirdi ki, sənin xəlifəlikdən əvvəlki həyatınla xəlifəlik dövründəki həyatın arasında heç bir fərq olmayıb. Sənin ideal həyat tərzinə baxanlar bilirdilər ki, vəzifə sahibləri ağa deyil, xalqın xidmətçiləridirlər. Buna görə də xalqa minnət qoymamalı, yuxarıdan aşağı baxmamalı, onların haqqını yeməməlidirlər.

Ey Möminlərin əmiri! Sən möminlərin qeyzli əmiri yox, şəfəqət rəhbəri idin. Xalqın kasıbı sənə baxdıqda toxdayır, varlısı səni gördükdə utanırdı. Sənin yeməyin quru çörək və su idi. Hətta övladların çörəyinə yağ çəkməsinlər deyə, quru çörəyini ağzı bağlı yerdə saxlayırdın. Kimsənin belə yaşayışa dözüümü yox idi. Buna görə də digərlərinə ət, yağ, bal və yumşaq çörək alıb yedizdirirdin...

Ey Möminlərin əmiri! Ehtiyacına görə kimsənin alçalmasına razı olmazdın. Bir gün Haris adlı birisi sənin yanına gələrək ehtiyacını bildirmək istəmişdi. Ayağa durub çıraq söndürmüş, sonra ondan nə istədiyini soruşmuşdun. Hərəkətinin mənası ona aydın olsun deyə buyurmuşdun: çıraq söndürdüm ki, istəyini dilə gətirəndə kiçilməyəsen. İndi bir istəyin varsa, çəkinmə. Çünki Allahın Rəsulundan eşitdim ki, ehtiyac Allahın bəndələrin qəlbindəki əmanətidir. Onu gizləyəne ibadət savabı ya-

zılar, açıb danışana isə onu eşidənlərin kömək etməsi lazımdır.

Sən bu gözəl davranışınla möminlərə və müsəlmanlara çox gözəl dərs verdin ki, onlara ağız açan Allah bəndələrini əliboş qaytarıb ikinci dəfə alçalmalarına razı olmayın, imkanınız varsa, kömək edin (və minnət qoymayın), ya da heç olmasa ehtiyacını ödəməsi üçün bir yol göstərin.

Ey Möminlərin əmiri! Sən Allah yolunda qınanılmıqdan narahat olmurdun. Əsas Allahın qınağı idi, bundan qaçardın, uzaqlaşardın. Buna görə də hamıya bir gözle baxardın, qənimət və mal bölgüsündə ədalətlə davranardın. İnciyənlər də olurdu, amma buna əhəmiyyət vermir-din. Bir gün böyük qardaşın gəlib səndən müsəlmanların malından ona əlavə bir şey verməyini istəmişdi. Anlatmışdın, anlamaq istəməmişdi, belə olduqda, isti dəmiri onun əlinə yaxınlaşdırmışdın, az qala yandıracağına hiss edib qışqırmışdı. Demişdin ki, sən buna dözə bilmirsən, bəs mən Cəhənnəm oduna necə dözərəm?!

Ey Möminlərin əmiri!...

İstifadə Edilmiş Mənbələr

Nəhcül-bəlağə, 192-ci xütbə; əl-Kafi, 2/104. h. 5; Ənvarun-numaniyyə, s.18; Nisai, “Xəsais”; Biharul-əнвар, 40/327; Hz. Əli, C.Cordağ, 1/81; Bax: Nəhcül-bəlağə, mək. 3; Hilyətül-əbrar, Bəhrani, 1/355; Nəhcül-bəlağə, 209-cu xütbə; əl-Mənaqib, 2/97; Minhacül-bəraət, 17/85; Əli və insan hüquqları, 1/82; əl-Ğarat, 1/82; İmam Əli və İslam əxlaqı; Biharul-əнвар, 84/196; əl-Ğədir, 3/222; Səfinətül-bihar, “quva” maddəsi; Biharül-əнвар, 33/233; Səfinətül-bihar, 1/149; Fəvaidus-sibteyn, 1/349; Əli və insan hüquqları, C.Cordağ, 1/77; Nəhcül-bəlağə, 322-ci hikmət; İmamların dinin dirçəldilməsindəki rolu, Əllamə Əsgəri, s.14; Şəcərətu tuba, 407; Kəvkəbu durri, 2/131-132; Mənaqib, Şəhr ibn Aşub; Mənaqib, Şəhr ibn Aşub, 1/366 və Biharul-əнвар, c. 8; Futuh, İbn Əsəm Kufi, 512; Xoyi, Minhacul-bəraə, 2/208; İmam Əli və

sağlam əyləncələr, 96; Bəhcüs-sibağə, 12/98; əl-Xisal, 1/188; İbn Əbilhədid, Nəhcül-bəlağənin şərh-i, 11/274; İmam Əli və İslam əxlaqı, 207; Kəşfül-ğümmə, 1/374; Üsulu-Kafi, 5/555; Əbvabul cinan və məcalisul-vaizin, 1/281; Nəhcül-bəlağə, hikmət, 354; Hilyətül-əbrar, 1/383; Cameus-sadat, 2/140; İmam Əli və İslam əxlaqı, c. 1, 307

